

Afrikkalainen sikarutto

ASF-riskiprofiilin päivitys 2017

Taina Laine, Evira, Laboratoriopalvelujen tutkimusosasto,
tuotantoeläinpatologian jaosto

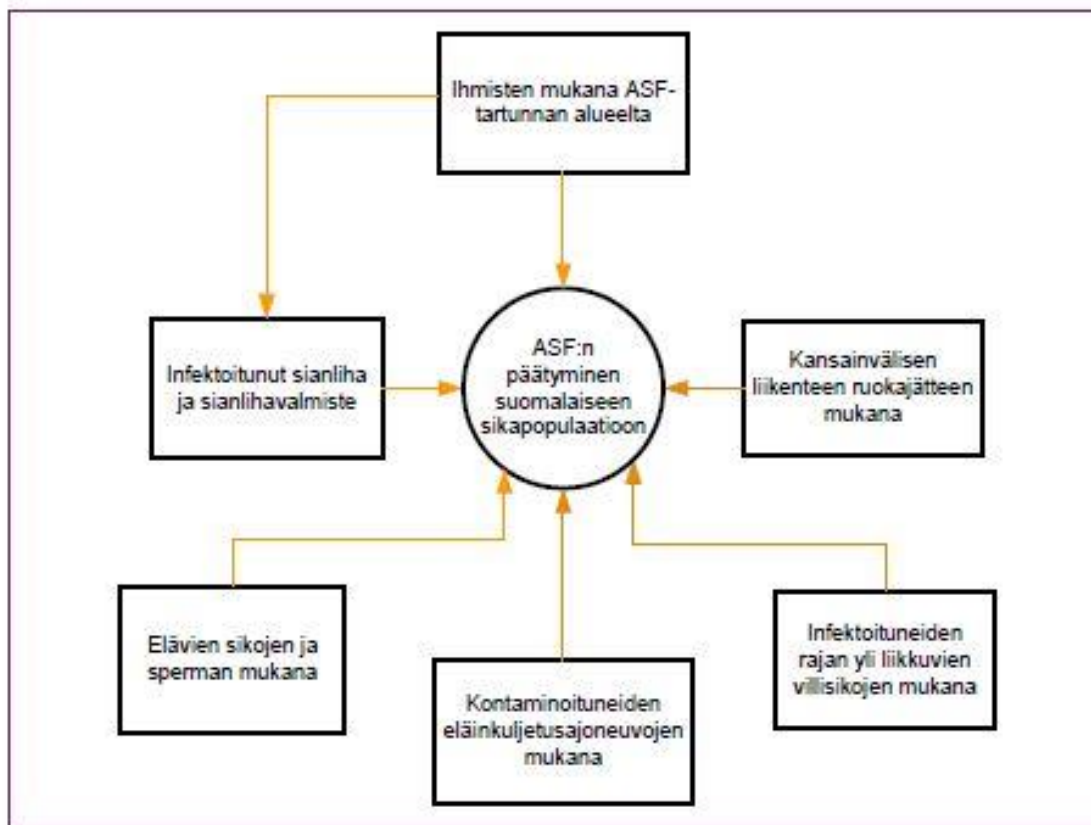
Luonnonvaraisista villisioista

Miia Kauremaa, Evira, Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin osasto,
eläintautien ja sivutuotteiden jaosto

Afrikkalainen sikarutto – riskiprofiilin päivitys

- 'Afrikkalaisen sikaruton mahdollisia maahantuloreittejä – riskiprofiili' julkaistiin vuonna 2011 (Oravainen, J., Lyytikäinen, T., Sahlström, L. ja Tammiranta, N.)
 - taudin esiintymisalueet
 - reitit ja tapahtumasarjat, jotka voisivat johtaa siihen, että ASF (African swine fever) tulee Suomeen ensimmäisen kerran
 - ihmisten mukana
 - infektoituneen lihan tai lihatuotteiden mukana
 - elävien kesysikojen tai sperman mukana
 - kontaminoitujen kuljetusajoneuvojen mukana
 - kansainvälisen ruokajätteen mukana
 - Suomeen vaeltavan infektoituneen villisian mukana

Todennäköisimmät ASF:n maahantuloreitit

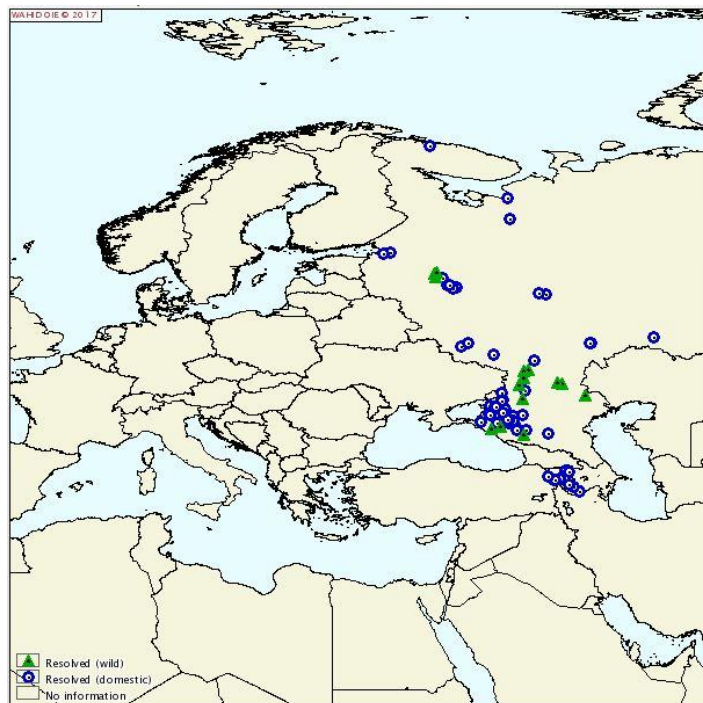
Kuva 11. Todennäköisimmät ASF:n maahantuloreitit.

52

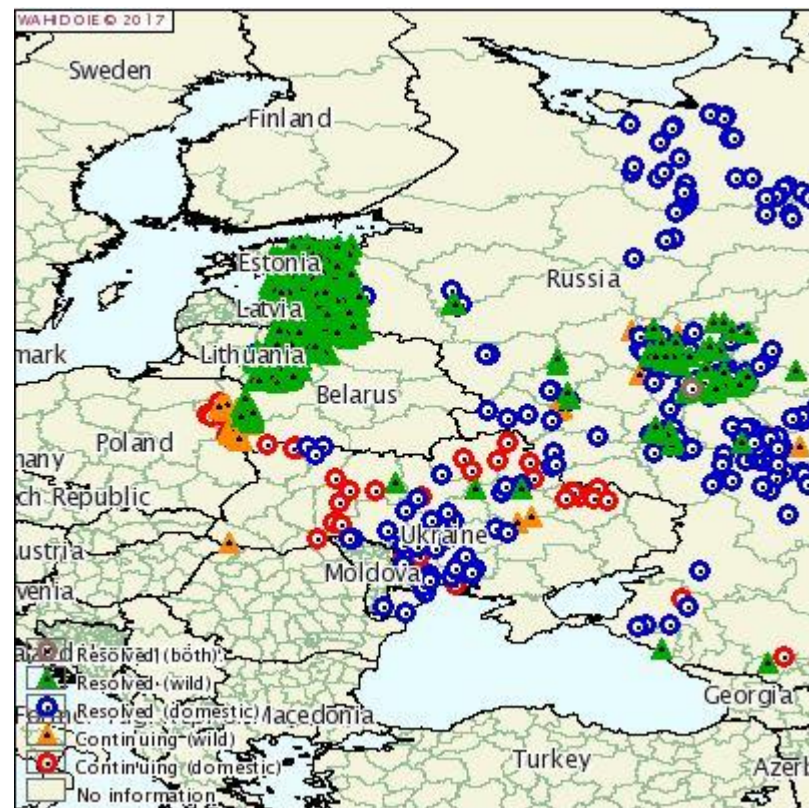
Lähde: Afrikkalaisen sikaruton mahdollisia maahantuloreittejä - riskiprofiili, Eviran tutkimuksia 4/2011 (Oravainen, J., Lyytikäinen, T., Sahlström, L. ja Tammiranta, N.)

Taudin esiintyminen vuosina 2011 ja 2016

ASF-tilanne lähialueilla vuonna 2011

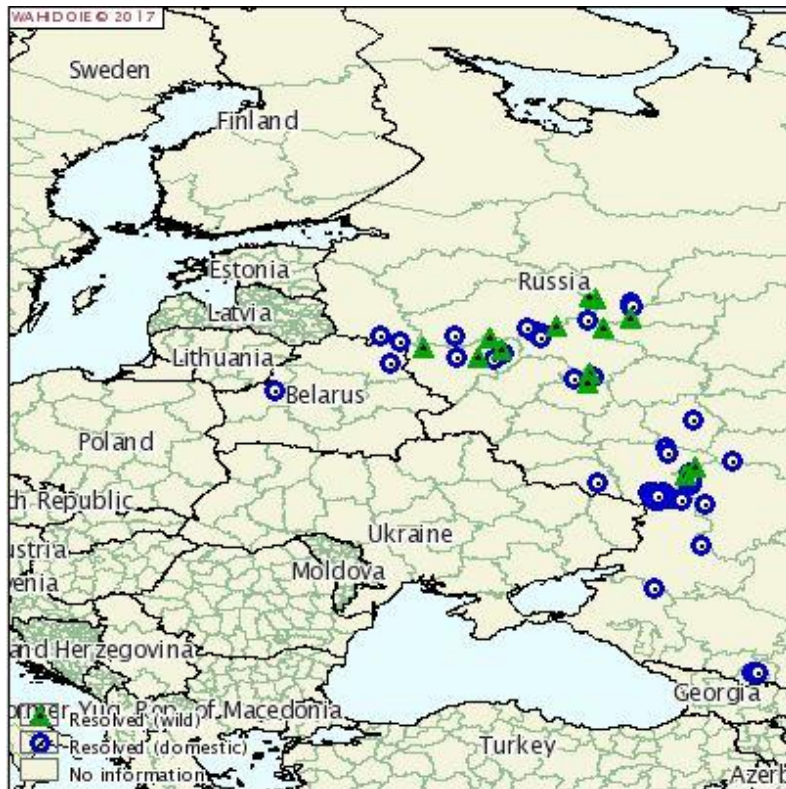
ASF-tilanne lähialueilla vuonna 2016

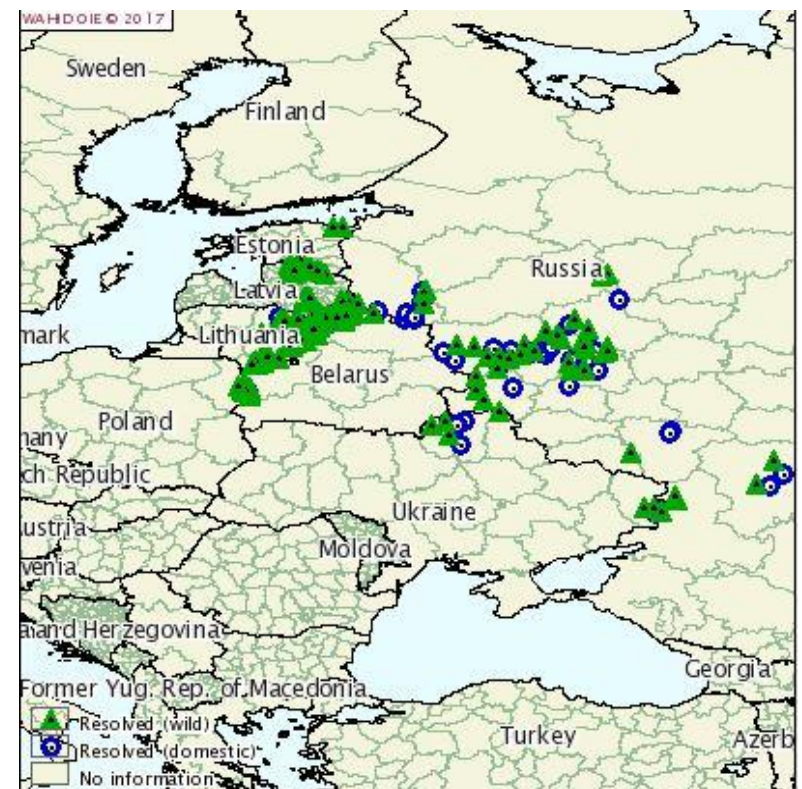
Lähde: https://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/countrymapinteractive

Taudin esiintyminen vuosina 2013 ja 2014

ASF-tilanne vuonna 2013

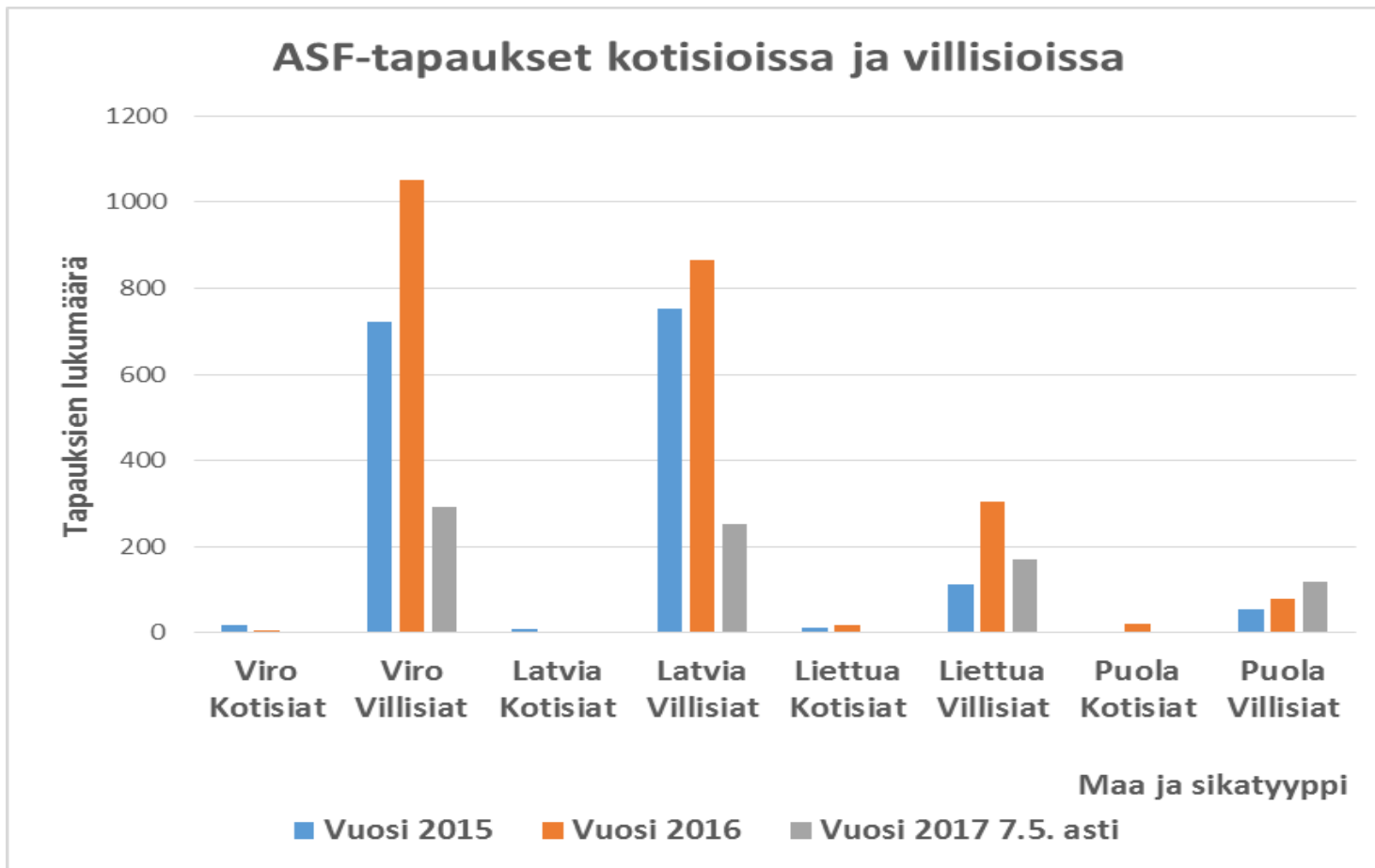

ASF-tilanne vuonna 2014

Lähde: https://www.oie.int/wahis_2/public/wahid.php/countrymapinteractive

ASF-tapauksien esiintyminen Baltian maissa ja Puolassa vuodesta 2015

Lähde: http://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/not-system_en (EU/ADNS)

Eroja taudin esiintymisessä Suomen lähialueilla vuosina 2011 ja 2016

▪ Vuosi 2011

- Venäjältä raportoidut tapaukset pääasiassa pienissä sikaloissa
 - tartuntalähteeksi epäilty ruokajätettä (ruokajätteen syöttö sallittu)
 - eläintautien vastustustoimenpiteet - tilanteen hallinta
 - Suomea lähimpien tapauksien yhteydessä ei raportoitu villisikatapauksia

▪ Vuosi 2016

- Baltian maissa raportoidaan runsaasti tapauksia villisioissa
 - Vaikka tautia vastustetaan EU –lainsäädännön mukaisesti, vastustus haasteellista, tauti etenee alueellisesti
- yksittäisiä tapauksia kotisioissa
 - kotisikatapaukset hoidetaan EU –lainsäädännön mukaan, eläintautien vastustustoimenpitein

Kohdepopulaatio Suomessa

■ Riskiprofiili 2011

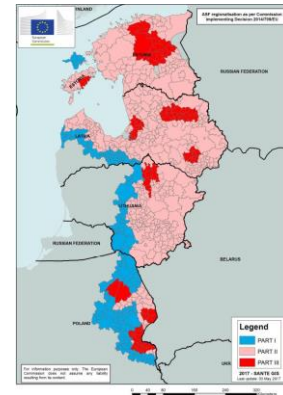
- Sikatiloja oli noin 2300-2400 vuonna 2009
- Villisikatarhoja 111
- Luonnonvaraisia villisikoja arvion mukaan noin 500 yksilöä

■ Riskiprofiilin päivitys 2017

- Sikatiloja 1433 vuonna 2015
 - tuotantosikojen lukumäärä ei ole olennaisesti muuttunut
 - tilakoko kasvaa
 - tautisuojaus näyttää paranevan erityisesti suuremmilla tiloilla
 - pieni määrä tiloja luomutuotannossa
- Villisikatarhojen määrä hieman kasvanut (n 200 tarhaa)
- **Luonnonvaraisten villisikojen lukumäärä lisääntynyt**
- Harrastesikoja (minisiat, villasiat....)

Ihmisten ja tavaroiden liikkuminen Suomen ja ASF-alueiden välillä

- **Vuosi 2011** (lähimmät tapaukset Venäjällä)
 - Suomen ja Venäjän raja on EU:n ns. kolmasraja henkilöliikenteelle ja tavaroille
 - Rajanylitys tarkoin säädeltyä
 - Henkilöliikenne valvottua
 - Kaupallinen elintarviketuonti vähäistä
 - Eläinperäisten elintarvikkeiden tuontia EU:n ulkopuolisista maista koskee oma lainsäädäntönsä
- **Vuosi 2017** (lähimmät tapaukset Baltian maissa ja Puolassa)
 - Schengen –alueella maiden välillä ei ole matkustusrajoituksia eikä rajatarkastuksia
 - esimerkkinä Helsingin ja Tallinnan välillä 8,4 milj. matkustajaa vuonna 2016
 - tuliaistuonnin määrää vaikea arvioida (yksityishenkilön omaan käyttöönsä tuomat elintarvikkeet)
 - EU:n sisämarkkina-alue
 - Villisianmetsästysmatkoja tehdään edelleen, kaupallisten matkanjärjestäjien määrä ehkä vähentynyt.

Suojapäätös
toukokuu 2017,
lähde:

[https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/ad_control-measures_asf_pl-lt-regionalisation.pdf](https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/ad_control_measures_asf_pl-lt-regionalisation.pdf)

Elintarvikkeisiin liittyvät riskit

- Ruokajätettä ei saa syöttää sioille
- Kansainvälisen liikenteen ruokajäte hävitetään asianmukaisesti
- Säädösten mukaan tapahtuvan elintarvikkeiden tuonnin pitäisi olla turvallista
- Esimerkki: ASF- suojapäätöksessä mainituilta rajoitusalueilta on kiellettyä tuoda villisianlihaa ja villisianlihaa sisältäviä elintarvikkeita Suomeen; myös muita rajoituksia
 - suojapäätökset koskevat elävien sikojen, sikojen siemennesteen, munasolujen ja alkioiden, sianlihan, sian raakalihavalmisteiden, sianlihavalmisteiden ja muiden sianlihaa sisältävien tuotteiden sekä sikaeläimistä saatavien sivutuotteiden lähettämistä liitteessä luetelluilta tietyiltä alueilta (Komission täytäntöönpanopäätös (2014/709/EU) ja sen päivitykset)

Elintarvikkeiden tuliaistuontiin liittyvät riskit

- Tuotantosikatilat
 - sikatiloilla työskenteleviä ja vierailevia henkilöitä on erityisesti informoitava ASF-riskistä, joka voi liittyä sianlihaa tai villisianlihaa sisältäviin elintarvikkeisiin; suojapäätöksiin liittyvät määräyksistä pitää myös olla tietoa
 - välillisen tartunnan riski ihmisen välityksellä (ei suoraan elintarvikkeesta)
- Luonnonvaraiset villisiat
 - tartunnan riski on olemassa, jos virusta sisältävää elintarviketta päätyisi luontoon villisikojen saataville
- Harraste- ja lemmikkisiat
 - sikojen pitäjillä tulisi olla tietoa ja ymmärrystä ruokajätteen syöttökiellosta ja sen perusteista

Eläinaines ja ajoneuvoliikenne

- Eläinaines
 - eläinainesta ei ole tuotu ASF-alueelta
 - suojapäätös 2014/709/EU koskee myös elävien sikojen, sikojen siemennesteen, munasolujen ja alkuiden siirtoa ja niihin liittyviä kieltoja ASF-tartunnan takia annetuilla erilaisilla rajoitusvyöhykkeillä
 - aikaisempina vuosina on ollut jonkun verran eläinliikennettä Suomesta nykyisiin ASF-maihin – kuljetusjärjestelyt suunniteltava erityisen tarkasti tautiriskien minimoimiseksi

- Ajoneuvoliikenne
 - eläinkuljetuksiin liittyvä ajoneuvoliikenne kaikkein riskialtteinta
 - metsästäjiä ohjeistettu ajoneuvojen puhdistuksesta metsästysmatkoilta palatessa
 - tuotantotilojen oma tautisuojaus ajoneuvoliikenteen osalta tärkeää!

Luonnonvaraiset villisiat 1(2)

2010

- Tarkkaa tietoa populaatiosta ei ole, karkea arvio < 500 (RKTL)
- Villisikojen määrää on viimeisen kymmenen vuoden aikana pyritty lisäämään ruokinnan avulla.
- Metsästettyjen villisikojen määrä < 100 / vuosi.
- Ei ilmoitusvelvollisuutta metsästetyistä villisioista.

2016

- Suuntaa antava arvio populaatiosta on; syksyn 2016 hirvenmetsästyksen yhteydessä kerätty tieto villisikojen määrästä 3429 yksilöä (Riistakeskus, LUKE)
- Villisian ruokinta on sallittua, suositus on, että villisikaa ruokitaan vain metsästyksen houkuttelutarkoituksessa. Tarkkaa tietoa ei ole, kuinka paljon esim. viljaa viedään metsään tai ruokinta-paikoille riistaeläimille. Villisiat hyödyntävät myös muun riistan ruokintapaikkoja.
- Metsästettyjen villisikojen määrä on 500-1000 yksilöä (Omariista 2016).

Luonnonvaraisten villisikojen ASF - näytteet 2011-2016

ELY-keskus	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	1-4/2017
Ahvenanmaa					0	1	0	0
Etelä-Pohjanmaa					0	1	0	1
Etelä-Savo					15	5	6	1
Häme					7	2	16	5
Kaakkois-Suomi					71	92	251	64
Kainuu					1	5	2	0
Keski-Suomi					2	1	18	3
Lappi					1	0	0	0
Pirkanmaa					0	8	6	10
Pohjois-Karjala					17	20	15	1
Pohjois-Pohjanmaa					1	2	5	1
Pohjois-Savo					1	4	8	0
Satakunta					0	1	1	0
Uusimaa					22	27	35	21
Varsinais-Suomi					0	2	3	13
Yhteensä	10	8	8	9	138	171	366	120

Luonnonvaraiset villisiat 2 (2)

2010

- Puuttuu tietoa villisian roolista ASF-viruksen säilyttämisessä ja kesysikojen tartuttamisessa. Ei ole selvää, voivatko villisiat toimia taudin reservuaarina vai saavatko ne tartunnan vain alueella, jossa on taudinpurkaus menossa kesysioissa. (EFSA 2010b).

2017

- Villisikojen osuus merkittävänä ASF-taudin levittäjänä ja reservuaarina näyttää yhä todennäköisemmältä. Taudin leviämisen todennäköisyys villisikojen alapopulaatioiden välillä on arvioitu suureksi ASF:n kuolleiden villisikojen raatojen ja eritteiden kautta.
- Scientific report, EFSA: Epidemiological analyses on African swine fever in the Baltic countries and Poland (2017) (<https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4732>):
 - ASF leviää villisikapopulaatioissa noin 1 km/kuukausi Liettuassa ja Puolassa ja noin 2 km/kuukausi Virossa ja Latviassa

ASF –riskiprofiilin päivitys Evira.fi –sivuilla (samalla sivulla kuin vuoden 2011 ASF-riskiprofiili) <https://www.evira.fi/tietoa-evirasta/julkaisut/elaimet/julkaisusarjat/afrikkalaisen-sikaruton-mahdollisia-maahantuloteitteja---riskiprofiili/>

Kirjoittajat

Kirsti Pekkanen ja Taina Laine

Kiitokset

Jonna Kyyrö, Tapani Lyytikäinen, Leena Sahlström

Kiitokset asiantuntijoille

Marita Aalto, *MMM*, Ossi Ala-Mantila, *Evira*, Taina Heimonen-Kauppi, *Evira*, Mari Heinonen, *Helsingin yliopisto*, Taru Joutsu, *Joutsin tila*, Miia Kauremaa, *Evira*, Erkki Kiukas, *Suomen Riistakeskus*, Sirkka-Liisa Korpenfelt, *Evira*, Pirjo Kortnesniemi, *ETT ry*, Hanna Laatio, *Evira*, Ilona Laamanen, *Evira*, Jussi Laanikari, *MMM*, Katri Levonen, *MMM*, Laura London, *Evira*, Merja Manninen, *Evira*, Minnami Mikkola, *Evira*, Lea Pessi, *Evira*, Riitta Rannikko, *Evira*, Tarja Root, *Evira*, Noora Salin, *Evira*, Ohto Salo, *Suomen riistakeskus*, Kirsi Sario, *Suomen eläinlääkäriliitto*, Kitty Schulman, *Evira*, Ina Toppari, *Evira*, Virva Valle, *Evira*, Pia Vilen, *Evira*, Britta Wiander, *Evira*

Lisätietoa afrikkalaisesta sikarutosta (paljon linkkejä):

<https://www.evira.fi/elaimet/elainten-terveys-ja-elaintaudit/elaintaudit/siat/afrikkalainen-sikarutto/>

Näkymät tällä hetkellä

- Baltian maiden alueella tulee todennäköisesti esiintymään ASF-tartuntaa luonnonvaraisissa villisioissa lähivuosina – taudin uhka ei häviä nopeasti
- Ennaltaehkäisyyn kannalta erityisen tärkeää:
 - Tiedon jakaminen afrikkalaisen sikaruton leviämiseen liittyvästä uhasta ja tautivapauden taloudellisesta merkityksestä suomalaiselle sianlihantuotannolle
 - sikatiloilla työskentelevät ja vierailevat henkilöt!
 - metsästysmatkoilla ASF-alueilla käyvät metsästäjät!
 - Luonnonvaraisten villisikojen lukumäärän pitäminen kohtuullisena
 - Tiedon jakaminen harrastesikojen pitäjille
 - **Tuotantotilojen tautisuojaus!**